

İLKÖĞRETİM 4. VE 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDEKİ DEĞERLERİN KAZANDIRILMASI İLE İLGİLİ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ¹

Ahmet NALÇACI

Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, nalcaci@atauni.edu.tr

Adem BELDAĞ

Yrd. Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, adem.beldag@erdogan.edu.tr

ÖZ

Araştırmanın amacı, ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersindeki değerlerin kazandırılmasına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 2011-2012 öğretim yılında Erzurum il merkezinde ilköğretim 4. ve 5. sınıfta görev yapan 15 öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda değer kazanımına etki eden en önemli faktörün aile olduğu ve ailelerin değer eğitimi ile ilgili bilgilendirilmesi gerektiği; değer kazandırmada milli ve dini bayram törenlerinin çok etkili olduğu; öncelikle vatan sevgisi değerinin kazandırılması gerektiği; sosyal bilgiler öğretim programındaki bilgi yoğunluğunun değer kazanımına olumsuz etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değer, değerler eğitimi, sınıf öğretmeni.

TEACHER VIEWS ON ACQUISITION THE VALUES IN ELEMENTARY SCHOOL 4TH AND 5TH GRADES SOCIAL STUDIES COURSE

ABSTRACT

The aim of the research is to determine teacher views on values acquisition in elementary school 4th and 5th grades Social Studies course. Research is carried out with "case study" method which is one of the qualitative research methods. Fifteen 4th and 5th grade teachers working in the city centre of Erzurum in 2011-2012 educational year constitute the working group of the study. As a result of the deliberation with teachers, it is attained that family is the most significant factor affecting the values acquisition and the families should be illuminated about the values education; National and Religious Festivals' Ceremonies are so efficient in values acquisition; one should give priority to acquisition of patriotism; information intensity in curriculum of Social Studies affects values acquisition in a negative way.

Key Words: Value, values education, classroom teacher.

¹ Bu çalışmanın özeti 20-22 Nisan 2012 tarihinde I. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Duyu organları ile elde ettiği özellikleri varlıkları tanımlamada kullanan insan, o varlığa önem atfetmede, kıymet biçmede duygusal olarak sahip olduğu izlenimlerden yararlanır. Duygusal olarak sahip olunan bu izlenimlere genel olarak “değer” adı verilir (Yeşil ve Aydın, 2007). İnsanoğlunun değerlerin korunmasına ve yaşatılmasına yönelik arayışları devam etmektedir. Değerlerin korunması ve nesilden nesile aktarılmasına etki eden unsurlar çeşitlilik göstermektedir. Bu unsurlardan aile ve eğitim kurumları geçmişten günümüze önemli bir yere sahiptir. Ancak çalışan annelerin sayısının artması ve geniş aile yapısından çekirdek aileye yönelim değerlerin kazandırılmasında eğitim kurumlarının sorumluluklarının artmasına sebep olmuştur (Coşkun Keskin, 2012).

İnsanların hayatına yön veren, hayatın amacını ve ilkelerini belirleyen en temel unsur hiç kuşkusuz değerler oluşturmaktadır. İnsan hayatında bu kadar önemli bir yere sahip olan değerler eğitim-öğretim sürecinin de en önemli boyutlarından birisini teşkil etmektedir (Acun vd., 2013). Değerlerin ailenin dışında bilinçli bir şekilde okullarda öğretilmesi, sağlıklı ve bilinçli bir toplum oluşturulması açısından önemlidir. Öğrencilerin sadece akademik başarılarını artırmaya yönelik yapılan çalışmalar, toplumun ve insanlığın devamı açısından oldukça endişe verici bir durumdur (Kurtdede-Fidan, 2013). Dolayısıyla okul sadece akademik bilgi vermekle yetinmeyip toplumsal yapının zedelenmesini önlemek amacıyla değerlerin kazandırıldığı ve toplumsal problemlerin ortadan kaldırılması için faaliyet gösteren yerdir (Katılmış vd., 2010). Bu bağlamda eğitim kurumlarının en önemli görevlerinden biri çocuğu iyi bir vatandaş olarak yetiştirmek (Özdemir vd., 2009) olarak görülmektedir.

Her toplum devamını sağlamak için kendi kültürel öğelerini ve değerlerini benimsemiş içselleştirmiş nesillere ihtiyaç duyar. Değerlerin kazandırılmasında ve yaşatılmasında eğitim öğretim kurumlarının etkin bir şekilde sorumluluklarını yerine getirmesi gerekir. Eğitim öğretim kurumları hedeflerine, hazırlanan programlar aracılığıyla ulaşmaktadır. Dolayısıyla programların uygulayıcısı olan öğretmenlerin hem mesleki açıdan, hem de insani değerlerin kazandırılması boyutunda çok iyi yetiştirilmeleri bir zorunluluktur.

Okullardaki eğitimciler rollerini çok iyi bilip bu konuda hatasız çalışmalıdırlar. Öğrencilerin değerlerini değiştirmek isteyen öğretmenler, bu değerlere model oluşturmalıdır. O zaman değer eğitimi amacına ulaşabilir (Ulusoy ve Dilmaç, 2012). Değerlerin kazandırılmasında öğretmene önemli roller düşmektedir (Thornberg, 2008). Değerlerin öğrencilere kazandırılma sürecini en iyi yönetecek olan rehber şüphesiz okulda öğretmenlerdir. Bu doğrultuda öğretmen sınıflarda ve okulun farklı bölümlerinde yapılan etkinliklerde davranışları ile rehber olmalı ve aynı zamanda neyin iyi neyin doğru olduğunu davranışlarıyla göstererek öğrencilerin karakterlerinin oluşumuna katkı sağlamalıdır (Akbaş, 2009).

Öğretmenlerin değerlerin öğretimindeki etkin rolü ve önemi hem teorik değerlendirmelerde hem de araştırma sonuçlarına dayalı olarak ortaya koyulmuştur (Hökelekli, 2013). Bundan dolayı sosyal bilgiler öğretim sorumluluğunu üstlenen sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer eğitiminde gerekli hassasiyeti göstermeleri gerektiği söylenebilir (Tay vd, 2013). Programların uygulayıcısı olan öğretmenlerin, programın etkililiğine yönelik görüşleri mevcut programın eksikliklerinin belirlenmesine ve daha iyi niteliğe ulaşmasına katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersinde yer verilen değerlerin öğrencilere kazandırılmasında

öğretmenlerin görüşlerine başvurulması bir zorunluluktur. Bu düşünceden hareketle, araştırmada ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersindeki değerlerin kazandırılmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır. 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi kapsamında;

1. Değer kazanımına etki eden faktörler nelerdir?
2. Değer eğitiminin daha etkin yürütülmesine yönelik önerileriniz nelerdir?
3. Değer kazandırırken ne tür etkinlikler daha etkili olmaktadır?
4. Öncelikli olarak hangi değerlerin kazandırılması gerektiğini düşünüyorsunuz?
5. Programdaki değerlerin kazandırılmasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması çerçevesinde yürütülmüştür. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Nitel araştırma tekniklerinin doğal ortama duyarlılık sağlaması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya koymasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması ve tümevarımcı bir analize sahip olması önemli özellikleridir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu özellikler ile çalışmanın amaçlarına uygun öğretmen görüşlerine dayalı olarak incelemeye temel oluşturacaktır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenen 2011-2012 öğretim yılında Erzurum il merkezinde ilköğretim okulları 4. ve 5. sınıfta görev yapan 15 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada öğretmenlerin sınıf öğretmeni olması 4. ve 5. sınıfta görev yapması ve görüşmeye gönüllü katılmaları temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

2.3. Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniği olarak adlandırılan iletişim araçları (ses kaydedici) yardımıyla yapılmaktadır (Karasar, 2011). Hazırlanan görüşme formunda alandaki uzmanların görüş ve önerileri doğrultusunda gereken düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Yapılan görüşmelerin analizinde betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Betimsel analiz yöntemine göre elde edilen veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analiz yönteminde bireyin görüşünü yansıtmak amacıyla görüşmeden alıntılara sık sık yer verilir. Veriler bu yöntemde betimlenir ve ardından yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Öğretmenlerle yapılan görüşmeler “Ö1-4E, Ö4-5K” şeklinde kodlanmıştır. Ö (öğretmen) 1 (görüşme sırası) – 4/5 (sınıfı) E/K (cinsiyeti) ifade etmektedir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri cevaplardan elde edilen bulgulara ve bunlarla ilgili yorumlara yer verilmiştir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmede *değer kazanımına etki eden faktörlere* ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir. Tablo incelendiğinde, değer kazanımına etki eden faktörlerden frekansı en yüksek olanlar sırasıyla; aile, okul/öğretmen, sosyal çevre ve medya/internettir. Bu bulguya göre değer kazanımına etki eden en önemli faktörün aile, okul/öğretmen ve çevre olduğu söylenebilir.

Tablo 1: Öğretmenlerin “Değer kazanımına etki eden faktörler nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşleri

Değer kazanımına etki eden faktörler	f
Aile	13
Okul/Öğretmen	12
Sosyal çevre	11
Medya/internet	7
Din eğitim	2
Empati	2

Öğrencilerin değer kazanmalarına etki eden faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinden en yüksek frekansın aile iken ve bunu okul/öğretmen takip etmiştir. Öğretmen görüşleri dikkatli incelendiğinde aile ve okul/öğretmene ilişkin görüşlerin birbirini destekler nitelikte oldukları bulgulanmıştır. Bu doğrultuda öğretmenlerin görüşlerinde ailenin model olması, ilk eğitimini ailede alması, ailede yeterli eğitimi alamamaları, okulun aileden gelen değerleri pekiştirmesi dikkat çekmektedir. Bu görüşler: “Aile çocuk için bir model. Çocuk ailede gördüklerini tatbik ederek hayata hazırlanıyor. ...karakter bu dönemde şekilleniyor. Çocuğun duygu ve düşünceleri okula başlayıncaya kadar oturuyor. İyi bir nesil için iyi bir aileye ihtiyaç var.” (Ö1-4E), “...Çocuk ilk eğitimini aileden alır. Günümüzde aileler çocuklarına kendilerine öğretilen değerleri bile öğretmekte yetersiz.” (Ö2-4K), “Özellikle çocuk aile bireylerini taklit ederek değer ve davranışları kazanır... Aile bilinçsizse değer kazandırmak bir tarafa, okulda kazandırılan değerleri kendi doğruları ile çeliştiğinde heba edebiliyorlar.” (Ö12-5E), “Değer kazandırmada aile faktörü önemli. Okul aileden gelen değerlerin pekiştirilmesinde ön plana çıkıyor.” (Ö4-5K), “Aile değeri vermeli okul pekiştirmeli. Okulun verdiği değerler de aile tarafından pekiştirilmeli ancak

biz bu desteği aileden göremiyoruz” (Ö14-5K), “Eğer aile vatanını devletini sevdirmeye yönelik değerler kazandırmaya çalışmışsa o çocuk değerleri kazanmış oluyor kalan değerleri de pekiştirme ile öğretmen yapmaktadır. ...Ailenin model olduğunu düşünürsek dikkatli olunması gerekmektedir.” (Ö8-5K) şeklindedir.

Öğretmenlerin görüşlerinde yüksek frekansa sahip diğer alt temalar ise sosyal çevre ve medya/internettir. Bu doğrultuda öğretmen görüşleri incelendiğinde okul ve aileden sonra en çok dikkat çeken unsurun çevre ve tv-internetin etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Bu doğrultudaki görüşlere: “...öğretmenler ve okulun etkisi en son da sosyal çevrenin etkisi olduğunu düşünüyorum. Bunların yanında medyanın da değerler eğitime etkisi büyüktür. İnternetin etkisi de göz ardı edilemez.” (Ö2-4K), “En etkili olanı sosyal medya sonra çevredir. Çocuk yedi yaşında okula başlıyor. Okula başlayınca kadar değerleri tv–internet gibi etmenlerden kazanıyor. Bunun için değer kazanımını sağlamış oluyor. Eğer bu kaynaklardan olumlu değer kazanmışsa sorun yok ancak kazandığı değerler olumsuzsa sorunlar başlıyor.” (Ö10-5E) örnek olarak verilebilir.

Değer eğitiminin daha etkin yürütülmesine yönelik olarak elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir. Tablo incelendiğinde, değer eğitiminin daha etkin yürütülmesine yönelik önerilerden frekansı en yüksek olanlar sırasıyla; ailenin bilgilendirilmesi/bilinçlendirilmesi, görsellerden yararlanma ve öğretmenin model olması yer almaktadır. Bu bulguya göre değer eğitiminin daha etkili yürütülebilmesinde ailenin bilgilendirilmesi/bilinçlendirilmesi oldukça önemli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 2: Öğretmenlerin “Değer eğitiminin daha etkin yürütülmesine yönelik önerileriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşleri

Değer eğitiminin daha etkin yürütülmesine yönelik öneriler	f
Ailenin bilgilendirilmesi/bilinçlendirilmesi	8
Görsellerden yararlanma	5
Öğretmenin model olması	4
Aile okul işbirliği	3
Medya konusunda bilinçlendirme	3
Belirli günlerden yararlanma	2
Programın düzenlenmesi	1
Öğretmenlere hizmetiçi eğitim verilmesi	1

Değer eğitiminin daha etkin yürütülmesine ilişkin görüşler incelendiğinde en yüksek frekansın ailenin bilgilendirilmesi/bilinçlendirilmesi alt temasında toplandığı tespit edilmiştir. Alt temaya ilişkin öğretmenler düşüncelerini “Değer eğitimi için aile bilgilendirilmeli ve bu bilgilendirme sürekli olmalı.” (Ö1-4E), “Aileler tüm sorumluluğu okula ve öğretmene yüklemek istiyorlar. ...Değer kazandırmada veya pekiştirmede hem isteksizler hem de yetersizler.” (Ö2-4K), “Değer kazandırmada aile daha etkili olduğu için aile bilinçlendirilmeli ve aile eğitimi ve bilgilendirilmesi yapılmalı. ... Bilinçli ailelerin çocukları davranışları ile kendilerini hissettiriyorlar.”(Ö4-

5K), "Aileler bilinçlendirme için yapılan çalışmalara çok kapalıdır. Doğru bildikleri yanlışları uygulayarak çocukların değerlere bakışlarını olumsuz etkilemektedirler." (Ö7-5K) ifadeleriyle belirtmektedirler.

Değer eğitiminde görsellerin önemine vurgulayan görüşler de dikkat çekici düzeydedir. Bu doğrultuda görsellerin önemini "Yılda bir kez kurtuluş savaşından bahsediyoruz. Bu yetersiz, koca koca görsellerin sınıfa yerleştirilmesi lazım. ...sosyal bilgiler sınıfları oluşturulabilir veya ikili öğretim kaldırılarak her sınıfın kendine ait bir sınıfı olur ve ona göre düzenlenir. ...Artı kurtuluş savaşını anlatırken müze ziyareti gerekli, soyut bir şekilde anlatıyorsun o da çocuğa savaş ruhu kazandırıyor. Eğer müze ye gitse neler yapıldığını nelere katlanıldığını görecek. Askerin yediğini giydiğini görmeli. Böylece bugünkü yaşamın değerini de görecek." (Ö8-5K) ifadesiyle vurgulamıştır.

Öğretmen görüşlerinde dikkat çeken bir diğer alt tema ise öğretmenin model olmasıdır. Bu doğrultudaki öğretmen görüşleri "...öğretmenin iyi bir model olmalıdır. Eğer öğretmen söylemlerine ters bir davranış sergilerse bu durum öğrenciyi olumsuz etkileyecektir. Yine öğretmenler diğer öğretmenlerle işbirliği yaparsa her öğretmen aynı tutumu sergiler ve öğrencilerine aynı telkini verirse öğrenciler arasında da olumlu etkileşim olacaktır." (Ö3-4E) şeklindedir. Okul aile işbirliği alt temasına ilişkin görüşlere "Öncelikle aile ve öğretmenin tutarlı davranması lazım birinin doğrusu diğerinin de doğrusu olmalı, yanı sıra aynı şekilde. Bunun için öğretmen ve aile iletişim içinde olmalı." (Ö9-5K), "Burada okul-veli işbirliği ön plana çıkmaktadır. Eğer bu sağlanamazsa çocuk kolay olanı seçecek ve kolay olan değerleri kazanmak değil, kaybetmektir." (Ö11-5E) örnek olarak verilebilir.

Medya konusunda ailelerin bilinçlendirilmesi ile ilgili öğretmenlerin görüşleri de dikkat çekici düzeydedir. Bu doğrultudaki görüşler "Eğitime ilk önce aileden başlanmalı ve böylece medyanın olumsuz etkilerinden çocuk korunmuş olur." (Ö13-4E), "Önce ailenin eğitilmesi sonra çocukların olumsuz medya yayınlarından uzak tutulması, çocuğun aile ve öğretmen tarafından takip edilerek kontrol altında tutulması bu da çocuğa sezdirilmeden yapılmalı." (Ö15-4E) şeklindedir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmede *değer kazandırmada etkili olan etkinliklere* ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir. Tablo incelendiğinde, değer kazandırmada etkili olan etkinliklerden frekansı en yüksek olanlar sırasıyla; milli ve dini bayramlar, günlük hayatla ilişkilendirme ve dramadan yararlanma olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3: Öğretmenlerin "Değer kazandırırken ne tür etkinlikler daha etkili olmaktadır?" sorusuna ilişkin görüşleri

Değer kazandırmada etkili olan etkinlikler	f
Milli ve Dini bayramlar	5
Günlük hayatla ilişkilendirme	4
Dramadan yararlanma	4
Tarihi kişiliklerin hayatlarından yararlanma	3
Empati kurma	1

Değer kazandırmada etkili olan etkilere ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde en yüksek frekansın milli ve dini bayramlar alt temasında toplandığı bulgulanmıştır. Alt temaya ilişkin öğretmen görüşlerinde özellikle öğrencilerin milli bayram törenlerinde görev ve sorumluluk almalarına, dini bayramlarda paylaşma, yardımlaşma, sevgi ve saygı gibi değerlere yer verilmesine vurgu yapmaktadırlar. Bu doğrultudaki öğretmen görüşlerine “...Törenlerde mümkün olduğu kadar çok öğrencinin görev alması olumlu etki edecektir. ...Törenlerdeki etkinliklerin içerikleri ise, öğrencilere bir şeyler kazandırmaya yönelik olmalı gerekirse öğretmen tarafından önceden müdahale edilmelidir.” (Ö1-4E), “Değerlerin törenler aracılığıyla daha kolay kazandırılacağını düşünüyorum. Olayın içinde oluyolar. Değerleri yaşıyorlar.” (Ö2-4K), “...böyle günlerde birlik, beraberlik, paylaşma, yardımlaşma, sevgi ve saygı gibi değerler hatırlanmaktadır. Bizler bu günleri çocuklara yaşatırsak değerleri daha iyi kazanacakları şüphesizdir.” (Ö4-5K), “Milli ve dini bayramlar değer kazanımında etkilidir. Bize ait değerlerle karşı karşıya kalıyorlar.” (Ö5-5K), “Toplum olarak bazı değerleri kaybetmekteyiz. İnsanlar birbirinden uzaklaşıyor. Bu tür günler insanları birbirine yaklaştıracak milli duygularını en üst seviyeye çıkaracaktır. Bu ortamdan da en çok çıkarımda bulunacak olan ise çocuklardır.” (Ö14-5K) örnek olarak verilebilir. Değer kazandırmada etkili olan etkilere ilişkin genel olarak günlük hayatla ilişkilendirme, drama yönteminden ve tarihi kişiliklerin hayatlarından yararlanma alt temaları dikkat çeken frekanslara sahiptir. Bu doğrultudaki öğretmen görüşleri “Sınıf dışında karşılaştığımız bir olay sınıf ortamına getirilerek canlandırıp sorularla en doğru davranışı bulmaya çalışıyoruz. Yine sınıfta karşılaşılan olumlu veya olumsuz davranışların ödül-ceza yöntemi ve pekiştirenlerle kalıcı olmasını sağlamaya çalışıyoruz.” (Ö12-5E), “...masal okuyorum. Onlarla ilgili canlandırmalar yapıyoruz.” (Ö7-5K), “Değerleri kazandırırken drama çalışmalarına ağırlık vererek iyi ve doğruyu pekiştirmeye çalışıyorum.” (Ö13-4E), “Değer kazanımında özellikle büyük kişilerin hayatlarından, onların davranışlarından örnekler veririm. Daha sonra bu konuda tartışılır ve sonuç cümlesi ortaya çıkar.” (Ö1-4E), “Ünlü kişiler yaşamlarından örnekler veriyorum. Bir çocuğum Atatürk bir çocuğum Mehmet Akif olur. Onların yaşantılarından örnekler verdirerek o duyguyu onlarla yaşamalarını sağlarım.” (Ö2-4K), “Yine Türk büyüklerinin hayatı ile ilgili bilgilendirmeler yaparak değerlerin kazanılmasında etkili olacağını düşünüyorum.” (Ö3-4E) olarak tespit edilmiştir.

Öncelikli olarak hangi değerlerin kazandırılması gerektiğine yönelik elde edilen bulgular Tablo 4’te verilmiştir. Tablo incelendiğinde, öncelikli olarak kazandırılması gereken değerlere ilişkin frekansı en yüksek olanlar sırasıyla; vatan sevgisi, sevgi ve saygı yer almaktadır.

Tablo 4: Öğretmenlerin “Öncelikli olarak hangi değerlerin kazandırılması gerektiğini düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin görüşleri

Öncelikli olarak kazandırılması gereken değerler	f
Vatan sevgisi	11
Saygı	8
Sevgi	8
Doğruluk	4
Adil olma	3
Yardımselik	3
Sorumluluk	3
Aile birliğine önem verme	1
Çevreye duyarlılık	1
Hoşgörü	1
Dayanışma	1

Öncelikli olarak öğrencilere kazandırılması gereken değerlere yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde, en yüksek frekansın vatanseverlik değerine ait alt temada toplandığı tespit edilmiştir. Öğretmenler vatanseverlik değerinin eğitimin temeli olduğuna, birlik-beraberliği sağlayacağına, bu bilincin başarıyı artırmada etkili olacağına dikkat çekmişlerdir. Bu doğrultudaki öğretmen görüşlerine ilişkin ifadeler: “Öncelikli olarak vatan sevgisi gibi milli değerler kazandırılmalı. Bu değer eğitimin temelinde olmalı.” (Ö3-4E), “Vatan sevgisi insanların ortak bir paydada buluşmasını, aynı vatani paylaşmanın verdiği birliktelik duygusu sayesinde insanların birbirini sevmesini sağlar.” (Ö4-5K), “İlk gerekli olan vatan sevgisi, çünkü biz bu topraklarda yaşıyorsak bu vatana sahip çıkmalıyız.” (Ö5-5K), “Vatan sevgisi değerini kazanan öğrenciler neden okula geldiğini, neden başarılı olması gerektiğini daha iyi bilir. Vatan sevgisini kazanan öğrenciler daha bilinçli ve daha idealist olacaktır. Yaptığı çalışmalarda vatanını gözü önüne getirecektir.” (Ö7-5K), “Unutulmamalı ki, üzerinde yaşadığı vatani seven çocuk; bu vatan üzerinde yaşayan insanları da sevecektir.” (Ö12-5E), “Vatanını, bayrağını sevmeyen her toplumun bölünmeye ve parçalanmaya açık olduğunu düşünüyorum.” (Ö14-5K) olarak tespit edilmiştir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde saygı ve sevgi alt temalarının da dikkat çekici düzeyde oldukları tespit edilmiştir. Alt temalara ilişkin öğretmen görüşlerine “... insanlar birbirini severse saygı da duyar.” (Ö2-4K), “...milli, manevi ve ahlaki değerler kazandırılmalı. Saygı, sevgi önde geliyor.” (Ö3-4E), “Önce saygı gerekli, bu konuda çok eksikiz. Tahammülsüzüz. Sonra sevgi bu ikisi olunca diğerleri oluşur zaten bence bu iki değer insan olmanın gerekleridir.” (Ö9-5K) örnek olarak verilebilir.

Programdaki değerlerin kazandırılmasında karşılaşılan sorunlara yönelik olarak elde edilen bulgular Tablo 5’te verilmiştir. Tablo incelendiğinde, değerlerin kazandırılmasında karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlerden

frekansı en yüksek olanlar sırasıyla; programdaki bilgi yoğunluğu, öğretmen ve ailenin yetersizliği olarak tespit edilmiştir.

Tablo 5: Öğretmenlerin “Programdaki değerlerin kazandırılmasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşleri

Değerlerin kazandırılmasında karşılaşılan sorunlar	f
Programdaki bilgi yoğunluğu	10
Öğretmenlerin yeterli olmaması	5
Ailenin yetersiz olması	5
Çevrenin olumsuz etkisi	5
Kitle iletişim araçlarının olumsuz etkisi	5
Değerlerin soyut olması	2

Programdaki değerlerin kazandırılmasında karşılaşılan sorunlar yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde bilgi yoğunluğu alt temasının en yüksek frekansa sahip olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenler bu konudaki görüşlerinde kitapların içerik ve bilgi olarak yoğunluğuna, programın bilgiyi değer kazandırmadan önde tuttuğuna ve programın yoğunluğuna göre ders saatinin az olduğuna dikkate çekmişlerdir. Bu doğrultudaki öğretmen görüşlerine: “Çocuklarımıza değer yerine bilgi yüklemesi yapıyoruz. Mesela Japonlar Hiroşima’yla başlıyor biz bir Çanakkale’ye götüremiyoruz. Biz doğrudan bilgiyi yüklüyoruz çocuklara. ...müfredatta verilen etkinlikleri metinleri okuyup yazmaktan çocuklara değer kazandırıcı etkinliklere zaman ayıramamaktayız. Bir konuyu aktara bilmek için bazen 4-5 etkinlik verilmiş. Fakat bunu yapmak için ne ders sayıları ne de öğrencilerin bilgiyi kavrama düzeyleri uygun değil.” (Ö5-5K), “Program değer kazandırmadan çok bilgi kazandırmak için hazırlanmış. Değerlerin kazanılması için programda verilen etkinlikleri uygulamak için zaman yeterli değil.” (Ö7-5K), “...müfredat çok yoğun öğretmen nefes alamıyor. ...müfredat olarak baktığımızda çok güzel, ancak ders saati yetersiz.” (Ö8-5K), “Programdaki yoğunluk değer kazanımını olumsuz etkileyerek toplumun ihtiyacı olan, iyi insan, ahlaklı insan, dürüst insan yetiştirmeyi büyük ölçüde zorlaştırmaktadır.” (Ö12-5E) örnek olarak verilebilir.

Değerlerin kazandırılmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin dikkat çeken diğer alt temalar öğretmenlerin yeterli olmaması, ailenin değer kazandırmada yetersiz olması, çevrenin ve kitle iletişim araçlarının olumsuz etkisi olarak ifade edilebilir. Öğretmenlerin yeterli olmamasına yönelik görüşler: “Burada da iş öğretmene düşüyor. Ancak öğretmende yeterli değil. Önce öğretmenlerin bu konuda eğitime alınması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö8-5K), “Programdaki değerlerin kazandırılmasında öğretmenlerin yetersiz olması başta geliyor. Çünkü değer eğitimi ile ilgili hiçbir bilgilendirme yapılmadı bizler için.” (Ö9-5K), “Değer kazanımının daha etkili yürütülmesi için öğretmenlerin bu konuda seminerlerle bilgilendirilmesi gerekir.” (Ö12-5E), şeklindedir.

Programdaki değerlerin kazandırılmasında karşılaşılan sorunlardan birisi olarak görülen ailenin yetersiz kalmasına ilişkin görüşlere, “Ailenin bilinçlendirilmesine verilen önem artırılmalı hatta çocuğa verilen eğitimin

bir benzeri de aileye verilmeli." (Ö12-5E), "Okulda değer eğitimi için ayrı bir zaman ayrılarak ailelere bilgilendirmelerin yapılması gereklidir. Özellikle toplumsal bozulmanın şiddetin yoğun olduğu bölgelerde ailelere seminerler verilmeli o bölgede ki sorunların çözüldüğünü göreceksiniz. ...ailelere çocuklarını dinlemeyi onlara değer vermeyi öğretmeliyiz." (Ö14-5K) örnek olarak verilebilir.

Karşılaşılan sorunlardan birisi olarak görülen çevrenin olumsuz etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerine: "...öğretmenler ve okulun etkisi en son da sosyal çevrenin etkisi olduğunu düşünüyorum..."(Ö2-4K), "...En etkili olanı sosyal medya sonra çevredir..." (Ö10-5E), "...arkadaş ve çevresinin kontrolü konusunda bilinçlendirilmeli." (Ö6-4E) olarak ifade edilirken; kitle iletişim araçlarının olumsuz etkisine vurgu yapan öğretmen görüşlerini "Medya, tv ve internetin olumsuz etkileri öğrencilerin olumsuz etkilenmelerine neden olmuş ve bu nedenle öğrencilerin değer kazanımını olumsuz etkilemiştir." (Ö13-4E) örnek olarak verilebilir.

4.TARTIŞMA

4. ve 5. Sınıf Sosyal bilgiler dersinde yer verilen değerlerin kazandırılmasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde değerlerin kazandırılmasında etkili olan faktörler sırasıyla aile, okul/öğretmen, sosyal çevre ve medya/internet olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Değer eğitimi, çocuğun okula gelmediği yıllarda sorumluluğunun daha çok ailede olması nedeniyle ailede başlamaktadır (Doğanay, 2006). Araştırmada öğretmenler çocukların ilk ve temel eğitimi aileden aldıklarını onlar için modelin aile olduğunu ifade etmektedirler. Ayrıca ailenin okulda kazandırılan değerlerin pekiştirilmesinde önemli bir rolünün olduğu vurgulamaktadırlar. Değerlerin bireylere kazandırılmasında aile faktörünün önemli olduğunu ortaya koyan pek çok araştırma bulunmaktadır (Akbaş, 2004; Baydar, 2009; Yalar, 2010; Yeşil ve Aydın; 2007). Kuş (2009), ailenin değer kazanımına etki eden okul dışı en önemli etmenlerden biri olduğu sonuca ulaşmıştır. Akbaş (2004), okulda verilen değerlerin aile ve okul işbirliği ile pekiştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Çocuklara sağlıklı bir kişilik geliştirebilmeleri için ailede verilen eğitimin eğitiminin yanında okulda yürütülen değerler eğitiminin etkili bir şekilde verilmesi gerekmektedir (Aktepe, 2014: 79). Değer eğitiminin öğrencilerin yaşamında daha anlamlı ve kalıcı olması için okulun, ailenin ve çevrenin öğrencileri desteklemeleri gerekir. Bunun temel şartı ise aile, okul, sınıf, arkadaş çevresi ve medyanın değerlere sahip çıkması, bunu genç nesillere aktarım görevi üstlenmesi ve bu değerleri bireylere sunmasıdır (Yeşilyurt ve Kurt, 2012).

Çalışmaya katılan öğretmenlerin değer eğitiminin daha etkili yürütülmesine ilişkin görüşleri incelendiğinde; aile değer eğitimi ile ilgi bilgilendirilmeli/bilinçlendirilmeli, görsellerden yararlanılmalı, öğretmen model olmalı, önemli günlerden daha fazla yararlanılmalı ve değer öğretimi uygulamalı öğretmeli görüşlerinin ön plana çıktığı belirlenmiştir. Yazar ve Yanpar-Yelken (2013) yaptıkları araştırmada okulda verilen değerlerin ailede ve sosyal çevrede yeterince pekiştirilmediği sonucuna ulaşmışlardır. Çengelci (2010) değer eğitiminde yaşanan sorunların başında ailenin ve toplumun değerler eğitimi yeterince desteklemediğini ve ailelere değerler eğitimi konusunda seminerlerin verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Meydan ve Bahçe (2010) ile Balcı ve Yanpar-Yelken (2013) öğretmenlerin değer eğitiminde en etkili buldukları yöntemler arasında öğretmenin model olması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Yazıcı (2006) ile Yiğittir ve Öcal (2010), yaptıkları çalışmalarında

öğretmenlere değerler eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitimlerin verilmesinin değerler eğitimine katkı yapacağını ifade etmiştir.

Çalışmada elde edilen bir diğer önemli bulgu ise değer kazandırmada etkili olan etkinlikler arasında, milli ve dini bayramlar, günlük hayattan örnekleri sınıf ortamına getirme, sınıf içinde drama yapma, olumlu davranışları pekiştirme ve tarihi kişiliklerin hayatlarından örnekler verme yer almaktadır. Bu bulgu öğrencilerin bizzat görev aldıkları, yaşadıkları ve gözlemledikleri olayların değer kazanımlarında oldukça etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Çengelci (2010) çalışmasında sınıf dışı etkinliklerin değer kazanımına olumlu etkisinden bahsederek çalışma ile paralel görüş belirtmiştir. Beldağ'a (2012) göre milli ve dini bayramlar toplumun ortak değerlerde bulunduğu günler olduğu için bu günlerden yararlanılarak değer eğitiminin hayatın bir parçası haline getirilmesi sağlanabilir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin öncelikli olarak kazandırılması gereken değerlere ilişkin görüşleri incelendiğinde; vatan sevgisi, saygı, sevgi, doğruluk, adil olma, yardımseverlik ve sorumluluk değerleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tay ve Yıldırım (2009) yaptıkları araştırmada öğretilmesi gerekli olan değerler sırasıyla saygı, vatanseverlik dürüstlük sevgi değerleri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler programında yer alan değerlerin önem sırasında vatanseverlik, dürüstlük ve sorumluluk değerlerinin olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin değerlerin kazandırılmasında karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin görüşleri incelendiğinde; sosyal bilgiler öğretim programındaki bilgi yoğunluğu, öğretmenlerin değer eğitimi ile ilgili yeterince bilgiye sahip olmaması, kitle iletişim araçlarının olumsuz etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Baydar (2009) ve Tokdemir (2007) araştırmalarında değer kazandırmada programın etkili olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca Yalar (2010), araştırmasında sosyal bilgiler öğretim programının değerler eğitimi açısından yeterli olmadığını konu yoğunluğunun değer kazanımını olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Balcı ve Yanpar Yelken (2013) değer eğitimi konusunda karşılaşılan sorun kaynakları arasında kitle iletişim araçlarının olumsuz etkileri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bazı durumlarda medya, farkında olarak ya da olmadan bireylerin sosyalleşmesini engelleyici doğrultuda bir etki de yapabilmekte, hatta toplumun kültürünü yozlaştırıcı, bireylerin kişiliklerini bozucu etkilere yol açabilmektedir. Konu bu boyuttan ele alındığında bireyler arası ilişkileri düzenleyen toplumsal değerleri, normları, davranış kalıplarını yıpratarak, hatta yok ederek toplumun ve kültürün varlığını ve geleceğini tehdit edici sonuçlara yol açabilmektedir (Arslan, 2005). Dolayısıyla görsel medyanın insanlar üzerindeki etkileyici özelliğinden yararlanılarak değer eğitimi destekleyici programlara daha fazla önem vermeleri sağlanmalı (Aktaş ve Nalçacı, 2011) ve basın yayın organlarının temsilcileri ile işbirliği yapılarak, çocukların okulda öğrendiği değerler ile medyada karşılaştığı değerlerin çatışmaması sağlanmalıdır (Yazıcı, 2006).

Değerlerin yetişmekte olan nesle kazandırılması, toplumun devamı ve var olması için çok önemlidir. Günümüzde değerlerin kazandırılmasında okulların önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Okullar bu sorumluluklarını etkili bir şekilde yerine getirmesi ancak bu konuda kendini yetiştirmiş ve bu konunun önemi

kavramış öğretmenlerle sağlanabilir. Değerlerin kazandırılmasının daha etkin yürütülmesi için öğretmenlere hizmet içi eğitimler düzenlenebilir. Öğretmen adaylarına değerlerin kazandırılmasına yönelik lisans öğrenimlerinde seçmeli derslerle yetişmelerinin sağlanmasına yönelik düzenlemeler yapılabilir. Değerlerin kazandırılmasında sosyal bilgiler dersinin misyonu göz önünde bulundurulduğunda sosyal bilgiler dersi öğretim programı öğretmen veli görüşleri doğrultusunda değerlerin kazandırılmasına yönelik düzenlemelerle mevcut durumuna göre daha işlevsel olması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Acun, İ., Yücel, C., Önder, A. ve Tarman, B. (2013). Değerler: Kim Ne Kadar Değer Veriyor? Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(1), 191-206.
- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbaş, O. (2009). İlköğretim Okullarında Görevli Branş Öğretmenlerinin Değer Öğretimi Yaparken Kullandıkları Etkinlikler: 2004 ve 2007 Yıllarına İlişkin Bir Karşılaştırma. Kastamonu Eğitim Dergisi, 17 (2), 403-414.
- Aktaş, N. ve Nalçacı, A. (2011). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Programında Verilen Değerleri Edinme Düzeyleri (Erzincan Örneği). Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(2), 39-56.
- Aktepe, V. (2014). Ailede değerler eğitimi ve program ihtiyacı. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.) Farklı yönleriyle değerler eğitimi (s.77-94) Ankara: Pegem Akademi
- Arslan, D. A. (2005). Türkiye’de Medya-Toplum İlişkisi Ve Medyanın Profesyonellik Etiği Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, 5, 1-13.
- Balcı, F. A. ve Yanpar Yelken, T. (2013). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerler ve Değer Eğitimi Uygulamaları Konusunda Öğretmen Görüşleri. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) 14(1), 195-213.
- Baydar, P. (2009). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri Ve Bu Süreçte Yaşanılan Soruların Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Beldağ, A. (2012). *İlköğretim Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki Değerlerin Kazanılma Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Coşkun Keskin, S. (2012). Değer Eğitiminde Geçmişten Günümüze Bir Işık: “Aile Bilgisi Dersi” Model Önerisi. Değerler Eğitimi Dergisi, 10(23), 117-156.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması*. Yayımlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Doğanay, A. (2006). Değerler eğitimi. Cemil Öztürk (Ed.). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırıcı Bir Yaklaşım. (2. Baskı). (s. 255-286). Ankara: Pegem Akademi.

- Hökelekli, H. (2013). *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (22. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Katılmış, A., Ekşi, H. ve Öztürk, C. (2010). Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarıyla Bütünleştirilmiş Bilimsellik Odaklı Karakter Eğitimi Programının Etkililiği. *Journal of Social Studies Education Research*, 1(1), 50-87.
- Kurtdele-Fidan, N. (2013). Sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi: nitel bir araştırma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 361-388.
- Kuş, D. (2009). *İlköğretim Programlarının, Örtük Programın ve Okul Dışı Etmenlerin Değerleri Kazandırma Etkililiğinin 8. Sınıf İlköğretim Öğrencilerinin ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Meydan, A. ve Bahçe, A. (2010). Hayat Bilgisi Öğretiminde Değerlerin Kazandırılma Düzeylerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 20-37.
- Özdemir, Ü., Gürbütürk, O., Nalçacı, A. ve Ercoşkun, M. H. (2009). İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Coğrafya Ünitelerinin İçeriğine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri. *Jurnal of Qafqaz University An International Journal*, (28), 160-171.
- Tay, B. ve Yıldırım, K. (2009). Sosyal Bilgiler Dersinde Kazandırılması Amaçlanan Değerlere İlişkin Veli Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(3), 1499-1542.
- Tay, B., Durmaz, F. Z., ve Şanal, M. (2013). Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğrencilerin Değer ve Değerler Eğitimi İlişkin Görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi (GEFAD)*, 33(1), 67-93.
- Thornberg, R. (2008). The Lack of Professional Knowledge in Values Education. *Teaching and Teacher Education*, 24 (2008), 1791-1798.
- Tokdemir, M. A. (2007). *Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Eğitimi Hakkındaki Görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2012). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yalar, T. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Değerler Eğitiminin Mevcut Durumunun Belirlenmesi ve Öğretmenlere Yönelik Bir Program Modülü Geliştirme*. Yayımlanmamış doktora tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Yazar, T. ve Yanpar-Yelken, T. (2013). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Değerler Eğitiminin Mevcut Durumunun Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(10), 44-58.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimi'ne Genel Bir Bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19,499-522.
- Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (2) 65-84.
- Yeşilyurt, E. ve Kurt, İ. (2012). Değerleri Kazandırmasındaki Etkililik Açısından Resmi ve Örtük Program ile Okul Dışı Etmenlerin Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 3253-3272.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yiğittir, S. ve Öcal, A. (2010). İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Değer Yönelimleri. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24, 407-416.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

At schools there is a big role for teachers to bring in these values. School is not just for training scholastic education but for rustling to prevent the social structure from corruption and to remove social problems (Katılmış vd., 2010). Teachers who want to change the values of the students should be a model for the values (Ulusoy and Dilmaç, 2012). In this regard, a teacher should be guiding by means of behaviours in class and events held in different parts of the school. Besides values and outcomes in the curriculum, the teacher should also contribute to formation of character of students showing with their behaviour what is good and what is right (Akbaş, 2009).

The active role played by teachers and their importance in teaching of values have been put forward in both theoretical considerations and research (Hökelekli, 2013: 293). Therefore, it can be argued that classroom teachers and Social Studies teachers responsible for teaching of Social Studies need to show the necessary sensitivity to values education (Tay et al., 2013).

Purpose

The aim of the research is to determine teacher views on values acquisition in elementary school 4th and 5th grades Social Studies course. In line with the purpose of the study, answer is sought for following questions. Within the scope of the Social Studies course in the 4th and 5th grade;

1. What factors seem to be effective in acquisition of values?
2. What recommendations do you put forth for more effective implementation of values education?
3. What kind of activities seem to be more effective in acquisition of values?
4. What values do you think should be given priority for acquisition?
5. What are the challenges faced in acquiring the values in the curriculum?

Method

The aim of the research is to determine teacher views on values acquisition in elementary school 4th and 5th grades Social Studies course. Research is carried out with "case study" method which is one of the qualitative research methods. Fifteen 4th and 5th grade teachers working in the city centre of Erzurum in 2011-2012 educational year constitute the working group of the study.

For data collection, a semi-structured interview form consisting of five open-ended questions was used. The form was developed by researcher. Interview is carried out through verbal communication with the help of the communication tools (voice recorder) called data collection technique (Karasar, 2011). The interview form was revised according to views and suggestions of experts in the field.

In analysis of the interviews, descriptive analysis method was used. In descriptive analysis, obtained data are summarized and interpreted in accordance with predetermined themes. Also excerpts from the interview are often given to reflect the views of the interviewee. The data are depicted and interpreted in this method (Yıldırım and Şimşek, 2011).

Discussion

Teachers' views regarding acquisition of the values covered by the 4th and 5th grade Social Studies course showed that the factors affecting acquisition of values are family, school/teacher, social environment and media/internet in a descending order. In this research, teachers point out that children receive the earliest and basic training in family, thus family is the model for them. Also it is emphasized that family plays an important role in consolidation of the values acquired in schools. In relation with more effective implementation of values education; teachers' views revealed that families should be enlightened about values education, visual materials should be used, teachers should be a role model, important days should be used better and applied values education should be implemented. Another noteworthy finding is that the activities effective in values acquisition include national and religious holidays, bringing everyday life examples into the classroom, doing drama in class, reinforcing positive behaviours, and giving examples from lives of historical figures. It can be inferred that the events in which students take part, experience and observe seem to be quite influential on values acquisition. According to the teachers' views, the values that should be taught with priority are patriotism, respect, affection, righteousness, fairness, helpfulness and responsibility. Regarding the challenges faced in acquiring the values, the participants' views indicate information density in the Social Studies curriculum, teachers' lack of knowledge about values education and negative effects of mass media.

It goes without saying that acquiring of values by next generation is of crucial importance for continuation and existence of the society. Today, schools bear important responsibility in acquisition of values. Schools can effectively fulfil their responsibilities only with self-taught teachers who understand the importance of this issue. In-service teacher training can be carried out in order to carry out values acquisition more effectively. Arrangements can be made for pre-service teachers' being brought up with elective courses at undergraduate level for acquisition of values. Considering the mission of the Social Studies course for acquisition of values, the Social Studies curriculum can be made more functional than the current situation with arrangements for acquisition of values in line with teachers' and parents' opinions.